

POLITIE EN JONGEREN

Naar een versterking tussen jongeren en politie

JES wil, in samenwerking met verschillende partners, de moeilijke relatie tussen jongeren en politie verbeteren in de politiezone Zuid. Na het analyseren van de lokale context en situatie, willen we ons focussen op concrete acties om de kloof tussen beide partijen te dichten.

Concrete acties voor verbetering: "Politie is er om ons te beschermen, in onze wijk is het eerder omgekeerd."

Wie "jongeren en politie Brussel" googelt, komt al snel uit bij een hele reeks artikels over gevoelens van onveiligheid en wantrouwen van de jongeren ten opzichte van politie of video's van confrontaties tussen beide groepen. De moeilijke relatie tussen jongeren en politie is geen nieuw fenomeen, maar recente gebeurtenissen zoals de coronacrisis en de dood van verschillende jongeren in contact met de politie, zetten de gespannen relatie verder op scherp.

In april 2021 startte JES vzw daarom met een project om de relatie tussen jongeren en politie in de politiezone Zuid te versterken. Onder impuls van collegelid Pascal Smet en in samenwerking met de gemeenten Vorst, Sint-Gillis en Anderlecht, de politiezone Zuid, de VGC, de VGC-jeugdraad, Brussel Preventie & Veiligheid en minister-president Vervoort wilden we een pilootproject coördineren om de moeilijke relatie tussen jongeren en politie te verbeteren. Vanuit een uitgebreide analyse van de lokale context en situatie wilden we concrete acties op het terrein opzetten en van daaruit lessen trekken voor het bovenlokale niveau. Om onze analyse en visie te kunnen voeden, bevroegen we zowel politieagenten, jongeren, jeugdwerkers als verantwoordelijken van de preventie- en jeugddiensten en kabinetsmedewerkers. We vroegen hen hoe zij kijken naar de relatie tussen jongeren en politie, hoe ze huidige situatie inschatten en naar welke situatie ze wilden evolueren.

Vicieuze cirkel: "Je weet dat wanneer je een interventie doet in een bepaalde wijk en de jongeren je opwachten, het niet goed zal verlopen."

Uit onze interviews blijkt dat de relatie absoluut niet zwart-wit is, maar sterk afhankelijk is van de verschillende wijken, de politiediensten én de jongeren. De nabijheidspolitie in Neerpede zal bijvoorbeeld eerder een overwegend goede relatie hebben met jongeren, terwijl jongeren in Kuregem veelal negatieve ervaringen opbouwen met interventiediensten. Maar, onder andere door sociale media en door het delen van negatieve ervaringen tussen peers gaapt er ook al een kloof tussen jongeren en agenten die zelf nog geen negatieve contacten opbouwden.

“Het lijkt sommige jongeren wel aangeboren om ons te schofferen”

Tussen jongeren en politie is er een gebrek aan respect. Agenten geven aan dat jongeren onvriendelijk en onbeschoft zijn. Omgekeerd geven verschillende agenten dat sommige collega's zich niet willen 'niet laten doen, te snel beginnen roepen. Jongeren erkennen en aanvaarden de sanctionerende en repressieve rol van de politie tot zover alles op een correcte en respectvolle manier gebeurt. Sommige agenten zouden echter te brutaal en te weinig respectvol zijn. Er is sprake van een wijzigingsgevoel en van een kat-en-muisspel tussen beide groepen. Beide groepen zijn terecht gekomen in een vicieuze cirkel die moeilijk te doorbreken valt.

“Een paar keer per week identiteitscontrole, soms een week lang elke dag”

Alle jongens bleken veelvuldig gecontroleerd te worden en slachtoffer te zijn van verbaal geweld. Allemaal al waren ze getuige van verbaal en fysiek geweld en van situaties die heel snel escaleren. Twee jongeren werden zelf al slachtoffer van fysiek geweld. “Ik heb wel geen vertrouwen meer. Door wat ik allemaal hoor en zelf heb meegemaakt, ben ik wat achterdochtig. Ik ga wel naar de politie maar ik moet altijd oppassen omdat ik nooit weet wat er kan gebeuren”, vertelt een van de jongeren.

Onrecht of straffeloosheid?

Jeugdwerkers en kabinetsmedewerkers beamen dat er sprake is van racisme en discriminatie en van agenten die hun boekje te buiten gaan. Zij vinden dan ook, samen met de jongeren, dat de politie eerst moet erkennen en communiceren dat er structurele en institutionele problemen zijn binnen het politiekorps. De agenten echter beamen dat niet. Geen van de agenten zag ooit ongeoorloofd geweld en etnische profilering is onbestaande. Wel zeggen ze zelf al slachtoffer te zijn geworden van verbaal en soms fysiek geweld door jongeren.

“De grootste vraag is: waar kunnen wij terecht als de politie zich misdraagt?”

Het fundamenteel gebrek aan vertrouwen in instellingen zoals politie en justitie is opvallend bij jongeren én jeugdwerkers. Jongeren dienen geen klacht in na onterechte behandeling door de politie. Noch zij, noch de jeugdwerkers menen dat er ook gerechtigheid zou volgen. De politie zou niet gestraft worden en de feiten worden geminimaliseerd. Ook bij politie heerst bovendien een gevoel van straffeloosheid. Volgens kabinetsmedewerkers zouden zowel jongeren als politie daarom wel eens het recht in eigen handen durven nemen en is er sprake van wederzijds geweld.

“Politie doet aan repressie, jeugdwerkers aan preventie”

Ook tussen jeugdwerkers en politie is er sprake van wantrouwen. Beide partijen voelen zich niet erkend noch gerespecteerd. Er is onvoldoende inzicht en begrip voor mekaars rol en deontologie. De politie begrijpt bijvoorbeeld niet waarom jeugdwerkers zo rigide omgaan met hun beroepsgeheim, terwijl jeugdwerkers hun relatie met jongeren op het spel zetten door samen te werken met de politie. Bovendien zijn veel jeugdwerkers zelf opgegroeid in Brussel en kennen ze een opeenstapeling aan negatieve ervaringen met politie, zowel privé als professioneel. Jeugdwerkers lijken de meest negatieve kijk te hebben op de relatie tussen jongeren en politie, werken aan die relatie, lijkt dan ook een cruciale stap.

Oplossingen voor een betere verhouding:

“Zorg er ook voor dat jongeren andere opties hebben dan vandaag het geval is.”

Het probleem tussen jongeren en politie is natuurlijk niet te reduceren tot een probleem tussen een deel van de jongeren en een deel van de politie in bepaalde wijken. Factoren op verschillende niveaus beïnvloeden de relatie tussen beide groepen. Zo ontbreekt het bijvoorbeeld aan middelen bij de nabijheidspolitie en aan tools voor agenten om met een stedelijk jongerenpubliek om te gaan. Toch wordt de problematiek voornamelijk ook gezien als een breder maatschappelijk probleem waarbij jongeren sociaal uitgesloten worden, geconfronteerd worden met armoede en discriminatie en een gebrek aan voorzieningen en omkadering. Indien deze problemen structureel en duurzaam worden aangepakt, kan niet enkel de kloof met politie maar ook met andere maatschappelijke instellingen gedicht worden.

“Je wil twee werelden bijeenbrengen die van mekaar vervreemd zijn doorheen een lang proces. En om die reden kunnen we ook niet verwachten dat de weg terug makkelijk te vinden is”.

Dat de moeilijke relatie tussen jongeren en politie niet op een, twee, drie verbeterd wordt, maar ook dat er actie moet ondernomen worden op verschillende niveaus, daar is iedereen het over eens. De verschillende doelgroepen die we bevroegen formuleren dan ook een hele lijst aan aanbevelingen gaande van een meer kwalitatieve instroom van Brusselaars in het politiekorps tot een efficiënter en transparanter optreden van justitie en de noodzaak aan structurele en institutionele hervormingen binnen het politiekorps om discriminatie, racisme en machtsmisbruik aan te pakken.

Wij vanuit JES, gaan samen met onze brede coalitie alvast aan de slag met een aantal conclusies en aanbevelingen uit onze analyse. Zo willen we de wederzijdse beeldvorming tussen politie, jeugdwerkers en jongeren verbeteren door overlegplatformen tussen jeugdwerkers en politie in elke gemeente op te richten en een dialoogtraject te organiseren tussen jongeren en politie. Daarnaast investeren we in vorming van Brusselse agenten en nemen we hen mee in de Brusselse wijken en reiken we hen handvaten aan om te interageren met stedelijke jongeren. Ook willen we jongeren een stem geven in het lokale politiebeleid en willen we hun juridische positie versterken. Daarom organiseren we een beleidsparticipatief traject rond de klachtenprocedures en/of identiteitscontroles. Tot slot willen we ook onze opgebouwde expertise delen en bekijken hoe de geleerde lessen ook andere politiezones én het bovenlokale niveau kunnen dienen.